

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

ایکینجی سنه: دردنجی جلد

نومرو : ۳۹

۲۰ تشرین ثانی ۱۳۳۸

كوچوك نهرون

مغنياساموقع قومانداني فيليبوس، تخریب و احراق
طابورلرئيه لازم كلن اسرلری ویردكدن صوكره ،
بلديه دائرئسك بالقونه چيقدی . بودائره برسنه دن
بری اونك قزاركای و اویدر ، بنا شهرک بیتدیکی
واوانك باشلاذینی برنقطه ده مان هر طرفه ناظر بولنیور،
برآز صوكره باشلاهی جی هائلوی شهر آیین ایچین
بورادن دما ای بر بوله ماز .

بو آقشام منارملردن اذان سسی ایشیدلدی .
فاجه نك باشلاذینی حسن ایدن بوتون مسلمانلر اورتدن
چكلمش ، شیمیدین بر مزار شكلی آلان اولرند
اولوی بکلر بولر ، بواولوم نه تورلو كلاجك ؟ قوند-
قلهی ، بومایلهی ، سونكو وياسلاخلهی ییلمیورلر ...
بيلمه مكدمه قملری وار ، زیراموقع قومانداني فيليبوس
هر تورلواولوی اسر ایتدی ، اولكه اوج ییجی سنه دن
بری مظالم ، فایع ابقاعنده بویوك برمارسه پیدا ایدن
وحتی یونان عسکرلری یله بسفر نره دن باشلاهی جقلری
شاشیریورلر . چارشی اورتئسنده كوپه كوندوز باشلايان
یغمالر ، تهاوزلر ، منفرد جرح و قتل وقعه لری بو
شاشیقانی علامتلیك اك بارز مثاللرنددر . هرشی ،
معین بر ساعتده ، معین بر طرزده ، كیجه لین قراكتده
پایلمی لازم كلیدر . لکن ، مظالمه بوانتظامه نزانی
تولید ایدن عواملك اك بویوك یونان عسکرلرندن
اول شهری ترك ایتك اضطرارنده بولان برلی خر-
یستیانلرك غصب و جنایت احتراصیدر . بولر عسکرلرك
آرمه سنه قاریشدی ، زنكینلرك بولندی ایلر اولرمدلدی ،
مغازه و دكانلرك قاپیلری قیردی ، طولیادقلری اشیاپی ،
اولجه بنه مسلمانلردن غصب ایدلش حیوانلره ، آرانلره
یوكلوتوب قاجغه باشلاذیلر و بوال ، فیلیپوسك عسکرلر-
یتده اصل وظیفه لرینی اونوندورمق هر برنی كشدی
باشنه حرکته سوق ایتدی . حالبوكه ، افرادی زنكین
ایتمكدن و مسلمان اهلایه داغیلوب قاجق فرصتی
ویرمكدن باشقه برشیته یازامایان بویوك منفرد حرکتلر
یکانه هدفلری عمومی بر قتل عام اولان قوماندانلرك
هیچ ایشنه كلیز . بونك ایچوندركه ، فیلیپوس بوتون
كون ، آقشامه قدر ائلك آلتئده كی مفرزمه بر انتظام
ویرمكه چالیشدی . هپسه جیزبان پروغرام داخاند

یوغوروانی ایجاب ایدر . ایجه دقت ایدیلرسه داخلی
مجادله لر مژده چاریشان مخالفك ومواقفاتی اولمقدن زیاده
اختیاراتی سجه سیله كنجلاك سجه سیدر . آرمزده ایجه
كنجلر واردركه آلدقلری تریه وعصرلر جه سورن عننه لر
دولایسیله اختیار روحیه آشیلاشمش و چورومشیلردر .
الحاصل بوند بویه یكی ، اجتماعی مؤسسملر مژده
كنجلاك سجه سنی غایه ایتدیرمك ملی انقلابك كاشاشاز
بردستور حرکتی اولمالیدر . كنجلاك فیاض ، چالیشقان ،
فداكار یارایچی بر قوت اولدینه نظر امانك مقدراتی
منی قوتلردن قورتولوب بو حقیق و مثبت قوتلرك ائله

بروظیفه ویردی . كیمته یانغین بولاری ، كیمته باغلی
باچاورالر ، كیمته بیزن تشكلی داغیتدی و كریده
قالان مسلح افرادی شهرک معین نقطه لرند مسلمان
اهالی بی آتشدن قاجیرمائه مأمور ایتدی . بولر
اوج بیک کیشی قاذار واردی و كوندوزدن كویاشهرک
آسایشی اعاده ایتكه چیقان منتظم دوریه کی سواقلرده
كوممه كوممه دولاشغه باشلادی .

هرشیدن اول انتظام و آسایش ییجی اولان
مسلمان اهلای ، اولرئشك تخرملرینی یازی آچوب
بولرله باقیور ، ایچلرندن « غیبا ، آرتق بزم برشی
بایمه جقلری ؟ » دییوردی . اساساً بولرك جوئی
كونلردن بری دوام ایدن فاجه لرند دما مدهش اولان
شایعه دن قورقه رق قوتو قومئشو ، اقربا و تملقات
معله معله هب بر آرایه طولیلاشمش ، ارککئز قادیلر
ارککلی اولره ، بیرقانی اختیارلر قوت وجارتلرئنه
بل باغلاذقلری دلقانلیرك یانه صیغئشلردی وهیسی
وقوع بوله جی هائلای تساییمته یاقین بر توكاله بکلر-
یورلردی . كام یالدمکی بر اوك قاپوسی قیریلیور ،
ایچردن بوغوق بوغوق بر طاقم سسلر دیویلیور ،
برقادی جیغانی قویلیور ، بعض چوجوق خنجرملرئيك
جانخراش فریادلرله بیرتیلدیی ایشیدیلیور و بولرلی
متعاقب برقاج سلاح سسی سكوتی اعاده ایدییوردی .
دائماسلاح سسلرینی تعقیب ایدن بوسكوت جوارده كی
اولره ، او سسلردن ، اوچیفلقلردن ، او چوجوق
فریادلرند دما زیاده دهشت صالییوردی . بواولرله -
کیلر جانلرینی قورتارانی ایچین هرشیلرینی ویرمكه راضی
ایدلر . لکن بو وحشی سوغوونجیلری نه آلتولله ، نه
كوشله تظمین ایتك قالدی . بارابی آلدقن صوكره
عرضه تهاوز ایدییوردی ، عرضه تهاوز ایتدكدن
صوكره قانه صوصایورلردی . دنباد شاهلاران ،
بریمیتدن دما مدهش نه واردر ؟ بو آفتی ، مغنیسا
خانی اوج کون و اوج کیجه ایچنده كچمش و گلش
انسانلرك هبندن دما ایی آكلادی . آم بوخاكك
كونلرندن او وحشی لوحه لك ایزینی ، هانکی علوی
تأثرك باشلری سیله جك ؟

یدی باشنده چوجوقلرله یتش باشنده اختیارلرك

چكرسه واوند برلشیرسه حقیقه دور دكیشمش اولور
واختیارلرده محتاج اولدقلری حضور و راجته اصل اووقت
قاووشور . طبیعی و غیر قابل اجتناب مجز و ضمغریله
استقلال و ترقییه صوصامش بر مانی نه اختیارلر ،
نهد تنبلر طاشییه مازلر . كولونج و مسکین بر آقتورانه
تصمیر اولمقدننه قوایمده قلوب زولی ماهروم بدع كنج
آقتورلر . براتی و یانلیدقلری دقیقه لر اولورسه آره
میره صوفلورلك ایتك ییلم داما شرقلی اولمازی ؟
دارالفنون روحیات معامی

مصطفی سکیب

کورمدیکی شناختلری کوردی ، ایشتمدیکی رزالترلی
ایشیدی ، غیبا کونك برنده بولرك هپسئ اونوتغه
وبوکونش آلتئده انساناتی ، ایلک ، كوزملاك دنیان
بغنی الهی شیلر موجود اولدییی بيلمكه موفق اوله-
جقلری ؟ هپات ، اوكون یونان وحشیلری یالکز
صویا یوردی ، یالکز اولدور میوردی ، بوندن دما
نجیع برشی یاپیوردی : قیلرله كی عنت وعصه تهاوز
ایدیوردی . زوجرك یكانه شعله سی اولان اخلاق
وانسانی حسلری بوغیوردی زاده لك سکز
باشنده كی چوجونی ... ك کوردیکی شناخت اونی مطاقا
حیاتك صوگنه قدر تعقیب ایدمكدر . جدیدك آتی
صافاتی قیزیل قانه بولیان آلرك حرکتی . كنج
آناسیله یرده بوغوشان وجودلرك حیوانی تقلصاتی
اصلا اونوتما یاقدره ، بولوحه اونك خاطر مئنده كوندن
كونه بویون ، كینشله بنرلركه كی قاله جقدر ، وبولكه
كونك برنده اونك بوتون وارلغی قاپلایه جقدر .
... كی قاج چوجوگك ، ... كی قاج تانه كنج قیزك
صفوت وعصمتی بوكا بکسر قراج وقعه ایله تلویز ایدیلدی .
بسمدا هانکی تلغین ، هانکی تیزیب ، هانکی درس
بولری ایلک و دوغریلغه ایتاندیر ایلیر ؟

قوماندان فیلیپوس یانغینی سیر ایتك ایچین بلدییم
دائرئسك بالقونه چيقدییی زمان بویكی شیلری دوشو-
نمكدن چوق اوزاقتی . برآشای بر یوقاری دولاشیور ،
گاه دوروب كوزلرینی شهره دیکپور وایکیدم بریانه
كلوب كیدن ضابطه :

چوق كچ قالدیلر ، بویكجه هرشی اولوب
یتیلی ایدی ، مطلقا هرشی اولوب یتیلی ایدی ...
دییوردی و اطرافنی سكوت ایله برابر قاراکانی
سارییوردی . یالکز اوزاقتن اوزاغه بعض ترمن ،
اوتوموبیل سسلری ، بر چوق کیشینك بردن
یورویشلری و یوقاری طرفلردن كلن بوزغون عسکرلرك
بری برلینه باغیریشلری دیویلیوردی . فیلیپوس بو
سسلری ایشدكده دما زیاده سیکیرله یور ، صبر سزلانیور ،
قاجق ایچین كچ قالقنن قورقیوردی .

نهایت ، ساعت سکزده دوغری طیش معله دن
دومانله قاریشمش بولانیق بر علو ستونی یوكسله ك
باشلادی . ضابطه :

ایشته ...!

دیدی ، بونی متعاقب چارشونك آرقه طرفندن
آلاجه لی بردومان كوممسی دما کوردندی ، بونك
اوزرندن بش دقیقه یاکیدی ، یاکمیدی شهرک اوبر
اوجیده هوایه قوزغونی بر آتش بوسکوردی .
فیلیپوس ، پوزی بوغلو و دومان ستونلرئنه چورلمش ،
بولندی قنطه ده دوردی ، سراپا دقت کسیملشدی ،
آرتق دیشکی تلاشندن اثر قالمشدی . جهره سنده
بر بویوك دكیز حیوانیك سکیتی واریدی ، كندی
كندینه سوله نیرکی :

مطلقا جاملرده قورتولمالی ... جاملر

ایچین کافی مقداره دینامیت واریدیدی ؟
دیدی . شیمیدی علو و دومان ستونلری بویولو

اجتماعیات

تورک دوستک تسمی

۴

اورته ایل

اورته ایل، ایکی کوچوک ایلاک برلشمه سندن
حصوله ککن اجتماعیه هیتدر. کوچوک ایلاک دورت
بویدن مرکب اولدیفنی کوردک. او حالده، اورته
ایلده سکیز بویدن مرکب اولاق لازم کایر. سکیزلی
تصانیق اولان نامان تورکلرینک آندمه کورپوروز.
(نامان) مغولده سکیز معناسه در. یاقوتلرده،
آلتای تورکلرینده صول قول سکیز بویدن مرکبدر.
غرب تورکلرینک اجدادی اولان اوغوزلرده بوسکیز
بوینک ظاهرده آلتیه ایندیکنی کورپوروز. حالیکه
اوغوز ایندهده «شولن» آدی ملی ضیافتده
سوکولرک «اندام کوشترک» عددی سکیزدر.
چونکه خان ایله خانقده سکیز کوکلی وارددر.
(سوکول) سوکوش کلیمسک اصابدرکه دینی ضیافتده
مقدس قورباندر هر تئملک ییه یله چکی عضوی اقامه

مالده... دیبه باغیردی. جینکیز دولیمی کریسه
باقیورسکیز. اصل وظیفه کیزی اونوتوب قاجغه
باشلا یورسکیز، و صوکره پاندمی امرضا پلنه دونه درک:
— واسیلاکی، چابوق، چابوق... نیم محافظ
طابوری آلیکیز... نه یلار سکر یلیکیز. برتانه سنی
صاغ براقیه جیسکیز، بر تانه سنی...

دیددی و تکرار شیارقی بر چو جوق طوریه
شیمیدی اوزاقندن اوزاغه اطرافنی احاطه ایتک
باشلایان قیزیل و اوغولتولی اورمانی تماشا به دالیدی.
قوماندان فیلیبوس بو وحشی مراقبه ده نه قدر
زمان قالدی، ییلدیور. لکن زمان کلدی که بولندیفنی
برده ده فضل قالمایه جفت چس ایتدی. یانفینک
قویو باجیلری اوستنه باشنه باغیوردی و هوا تنفس
ایدیله میله جک درجه ده دومانله، حرارتله مشیووع
ایدی... بوندن باشقه، هر دقیقه، تورک عسکرلری
شهره برآز ده یافلاشیوردی. بالقونده شو فوریه
سساندی:

— اونومو بیل حاضری؟

فقط آشاغیدن هیچ بر سس اوکا جیواب
ویرمدی، یغماچیلرله بوزغون و فرادی عسکرلر
آزمه سینه قاریشان بو آدم چوقندن اونومو بیانی براقوب
کیتمشدی. قوماندان فیلیبوس آشاغی ایندی، بلدی
دائره سنک قابوسی اوکنده بر مدت صاغنه صولنه
باقیدی، کوزلی دوماندرن هیچ بر طرفی کورم یوزدی.
برکابوس اینده کی سنده لیه سنده لیه استاسیونه
دوغری یورومکه باشلادی...

یعقوب قدری

بر عصاره ایله دقیقه دقیقه به بویوبوب سیریلن
قیزیللی آغاچلر حالده اطرافه دال بوداق صالیور
وروز کارک استقامته دوغری قویو باجیلر صاچهری
ایرکیلیوردی. موقع قوماندانی فیلیبوس بوقویو باجیلرک
ایشیغنده هر زماندرن ده بیاض کوروت مناره لره
باقیدی، صیره صیره، ایزلی اوقاقی اوتوز سکیز
دانه ایدیلر. قاجغه دن یخیر کورونیورلیدی. او
قیزیل دالغله اینجه ناریش، لکسز قوغو بویونلری
آکدیریوردیلر.

یارم ساعت ظرفنده شهرک بش اون نغله سنده
بردن باطلایان، و متعاقباً بری برینه قول آتهرق
کیشله بن یانغین مغنیسای بریانارداغ حاله صوقشدی.
دریندن درینه ییقیلان اولرک چاتیریلری، باغریشان
خلقک وایلاسی، سلاح سسلری و بویو باجیلر طرفلری
هپ بر آرایه قاریشهرق بر بورا انشاسنده بر اورمانده
دویولان مخوف اوغولتولری خاطر لاتیوردی.

قوماندان فیلیبوس کندی شرفته بر شهر آیین
سیر ایدن بر تاجدار کبیدی، بویو باجیلر حاله یلده
او طور ایدیلر، بالقونده قاجیسی صالایه رق بر آشاغی
بر یوقاری دولاشیوردی. ایکیده بر بارماقندن سو قاقه
صارقوب اورادن کین عسکرلینه سسله نیوردی:

— حکومت قونانغی نه وقت آتشله به جکار؟
استاسیون جواز اندکی مسلمان اولرلی اونوتما سکر!
خلقک داغیله سنده دقت ایدیکیز، نه دوریورسکیز،
هایدی...

دیوردی و اونلر صاغه صوله قوشوشده
باشلا یورلیدی. چوق کچیمور، حکومت قونانغی ده
طوتوشیور و استاسیون جوازنده تک توك علودومان
ستولری باش کورسیتیوردی.

لکن یونان دوریه لرنک، سسوقاق باشلرینی
طوتان نقطه لرنک بونون غیرته رغماً اولرندن دیشاری به
فیرلایوب سو قاقلرله یایلان خلقی داغله و اووالر
داغیلقدن منع ایده مدیلر. بو خلقلک اولرندن
دیشاری به اوغراییشی، عینی زمانده مختلف نقطه لره
هپ بردن فیشقیران صولرک بر کوچوک سیل حالده
آقیشی کپی برشی اولدی. یونان زبانلری کوشه
باشلرینده، یول دونوملرینده هر بری آیری آیری بر
استقامته دوغری آقان بوسیللری ناله یرمه دوردیرمه
چالیشدی. قورشون، میتالیوز، بویو باجیلر، سونکو
هیچ برمانه کار ایتدی، مدهوش و جیغاق خلق
کتشلری قوای طبیعه دن بر عنصر حالنده آتشی
ودوماندن شهرک اطرافه طاشدی. یونان عسکرلری،
کاه آتلا روستنده، کاه یایو کتشلرک اوزرینه صالدریوردی،
قازین دیمور، اختیار دیمور، چو جوق دیمور،
توفک دیچیکلرله دوکیور، سونکولرینی صالایور،
بوغیور، اولدیریوردی. فقط هر کتله دن قورتولوب
قاجه جتی بر قسم قالیوردی.

کندیسته بومعلوماتی کتیر عسکری، قوماندان
فیلیبوس آز قالون اولدیرمه جکدی:

— آچاقلر! کوزیکیز هپ مالده، هپ

ایدیر. مقدس قوزیان اولان تیت اوکوزی (ایلک)
تمشایدیر. او حالده، ایلی تشکیل ایدن مختلف
تشکیللردن هر بری، اوکوزک بر عضویه تقابل
ایتایدیر: اوکوزلر باشی خان، قازنی خاتونی ارانه
ایدیر. او حالده، خانک سوکوشی (باش) خاتونکنکی
(قازنی) اولایدیر. اوکوزک صاغ طرفی، ایلاک
صاغ قولی، صول طرفی ایسه، ایلاک صول قولی
تمشیل ایدیر. او حالده صاغ قولی تشکیل ایدن اوج
بوینک بویو باجیلر صاغ بویو باجیلر صاغ بویو باجیلر
و قاقورغه اولایدیر. صول بویو باجیلر صول بویو باجیلر
اتی صول قولی تشکیل ایدن اوج بویو باجیلر
سوکوشلری اولاق لازم کایر. ایشته اوغوزلرده
بویو باجیلرله خان و خاتون بومنتقی دائر سنده آتجی
کندی سوکوشلری ییه یلایرلیدی. (یالکیز خانک
صیرت ایتندده حصه سی واردی) بوندن آکلاشیلورکه
اوغوزلرده، ایلی تشکیلاتی سکیزلی بر تصنیفه استناد
ایدیور. ذاتاً، یوقاریده اوج اولرک نه صورته
درت بویدن اوجه ایندیکنی کورستمشک. بونلر
ینه اوج بویدن مرکب اولان بوز اوقلرله اتحاد ایدنجی
آلتی بویدن مرکب بر ایل اولدیلر. فقط، خان
و خاتونله برابر تشکیللری ییه سکیز بویو حکمنده در.

اورته ایلده (اورته ناتوریزم) آدینی ویرمه
ییه جکیز بر دینی سیستمه استناد ایدیر. اورته
ناتوریزمده الاملر ایکی طاقه آیریلیر. برنجی طاقم
(کوشن)، (آی)، (ییلدیز) کپی ساوی
تاکر یلدرکه بونلر (کون خان، آی خان، ییلدیز
خان) دینلیر. ایکینجی طاقم (کوک اکره موایه)،
طاق، (دکز) کپی خاکی بر صولدر .. بونلرده
(کوک خان، طاق خان، دکز خان) آدلری
ویریلیر. بویکی طاقندن برنجیسی. اوغوز ایلاک
صاغ قولی اولان بوز اوقلردن اوج بویو باجیلر
تمشالایدیر، ایکینجیسی ده صول قولی اولان اوج
اوقلرله منسوب اوج بویو باجیلر بونلر تمشالایدیر.
صوکرلری بو بویو باجیلردن هر بری دردر تالی بویه
آیریلدیفندن، اوغوز ایلاک بویو باجیلر یکریم دورده
بالغ اولمشدر. بونلری صیره سیله کورستم:

صاغ قول: بوز اوقلر

قانی	کون خان بویو
پاپات	
الته اولی	
قاره اولی	آی خان بویو
بازر	
دوکر	
دودرغا	ییلدیز خان بویو
یازلی	
افشار	
قریق	قازقین
بکدیلی	
قازقین	